

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ

A

- Abgár fejedelem 90
 ablak (az ikon mint ablak) 47, 49, 50, 54, 58, 60
 Ábrahám (ősatya) 63, 72
 Ábrahám vendégszeretete (képtípus) 72
 absztrakció 139, 154, 161
 ajtó (az ikon mint ajtó) 58
 Akathisztosz Szűz Mária-dicsőhimnusz 89
 akvarell 98, 152
 álarc (licsina) 31–41
 alászállás 22, 28
 allegória 161
 allegorizáló szellem 75
 álom 2–23
 álomkép 8, 12–17, 18, 20–22
 Amvroszij sztarec, Optyinai 77
 angelophania, ld. jelenés
 Anglia 102
 angyalok 26, 46, 131
 ülőhelyei és lábzsámolyai (a Szentháromság-ikonokon) 131
 anyag 97, 194
 érzéki 50
 ikonfestéskor használt 92, 156
 metafizikai jellemzője 99
 szimbolikus tulajdonságai 93
 Apokalipszis 89
 aranyozás, ld. assziszt

aranysáv a ruházaton, ld. ruházat
 arc (lico) 31–41
 architekturális elemek 112, 141
 arcpír 88, 149
 arculat (lik) 31–41, 141
 árny 134
 igazság árnya 74
 árnyék 151–154
 ld. még: fény-árnyék
 árnyékolás 151
 artel 79
 ld. még festőműhely
 aszkéták, ld. szentek
 aszkézis 159
 assziszt 121, 125, 126, 128, 132, 146
 asszociáció 17, 49
 ateizmus
 reneszánsz 159
 Athéné 76

B

Bain, Alexander 57
 bálvány 168
 bálványépítés 168
 bálványimádás 56, 135
 barokk 120
 bizonyság 33, 45, 53, 54, 59, 71, 82, 83, 92, 118, 119, 133, 134,
 139, 166, 172, 179
 ld. még: tanúságtétel
 bizonyágttevő, ld. tanúságttevő
 Böhme, Jakob 110, 158, 159
 Bramante, Donato d'Angelo 63
 brokát 132
 Bulgakov, Szergej 182, 184, 192

bűnbánat 27
bűnös 26–28, 37, 135
 ld. még: gonosz
bűnösség 29, 112

C

cár 81, 84–86
Castiglione, Baldassare 63
Cohen, Hermann 104, 125
Cohen-iskola 128

Cs

csoda
 az ikon csodatevő segítségével 60

D

Déméter (istennő) 78
Demeter 168
diakónus 141
dicsőség
 Isten örök dicsősége 48
Dionüsziosz Areopagitész 50
dogma 128
 háromság-dogma 73
 a feltámadás dogmája 117
dolicsnyik 141, 145
Dosztojevszkij, Fjodor Mihajlovics 37
Dürer, Albrecht 104
dvizski 150

E, É

ecsetvonás 61, 97–99, 102, 104, 145
Efézusbeliekhez írott levél 167, 168, 170, 171

- ég, égbolt 19, 22, 43, 128
 ld. még: menny
- égő csipkebokor 73
- Egyház
 egyetemes 66, 73, 191
 keresztény 80
 helyi 87
 katolikus (ld. még: katolicizmus) 53
 nyugati (ld. még: katolicizmus) 96
 keleti egyházak 63, 87, 91, 183, 189
- egyházatyák 52, 56–57, 66, 71, 84–85, 142, 163, 166–168
- egyházi törvény, ld. kánon
- egyháztörténet 133
- Egyiptom 35, 135, 173
- ektüposz (vetület) 112
- élet
 látható 7
 láthatlan 7, 8
- előkép 134, 196
- ember
 reneszánsz 100
- emberiség 27, 35, 47, 67, 68, 69, 74, 76, 93, 153, 197
- emlékeztetés 56, 57, 75
 az ikon emlékeztető funkciója 56
- energia 18, 119, 130, 156, 175
 isteni 130, 131
- enyv 88, 137, 138, 146, 174
- eretnekség 75
- erő
 dionüszioszi 24
 isteni 130, 131, 132
 mágneses 129, 130
- érsek 84, 87
- érzékelés

kettős 84,87
 érzékiség 27, 75, 76, 101, 103, 119, 120
 Eucharisztia 177
 Evangélium 71, 79, 131, 170, 177
 ezüst 122, 123

F

faktúra 93, 98, 99, 107
 fantázia 10
 álomfantázia 11, 13
 fatábla, ld. ikontábla
 feltámadás 117, 174
 testi 114, 174
 feltárás 146, 147
 féltónusok 145
 felület 97, 99
 ábrázolófelület 136, 138
 Fény, fény
 isten 38, 130, 132, 143
 szellemi 53
 az ember „belső fénye” 39
 fényforrás 157, 158, 175
 ősfény 159
 ld. még: fény-árnyék
 fény-árnyék 157–158, 160, 175–176
 festék
 fehér 146
 míniumfesték 149
 okker (vokker) 147–149, 175
 olajfesték 97, 99, 101, 102, 104
 szankír 88, 147, 148, 149
 viaszfesték 176
 festészet
 nyugati vallásos 53

katolikus 133, 137
 reneszánsz 53, 155
 antik 168
 festőműhely 79
 Fichte, Johann Gottlieb 104
 filantrópia 38
 filozófia
 német idealista 104
 filozófus
 keresztény 162
 protestáns 110
 forma 39, 50, 52, 53, 67, 68, 77, 106, 114, 131, 153, 154, 157,
 158, 193
 formaalakítás 157, 158
 forradalom 16, 17, 120, 186
 fölemelkedés 22, 28
 függöny 55

G

glória, ld. nimbusz
 gnoszeológia 133
 Gondviselés 13
 gonosz, a gonosz 36–37
 ld. még: bűnös
 gőg 27
 Görögország 134, 148
 grafika, ld. metszetszművészet
 gráftű 139
 gremitka 138

Gy

gyehenna 27
 gyertya 57, 113

H

hagiophania, ld. jelenés

hagyomány

egyházi 32, 71, 72, 105, 131, 139

ikonfestészeti, ikonfestési 53, 67, 88, 116, 122, 124, 132,
133, 139, 143, 150

az egyetemes egyház hagyománya 66

halál 40, 166

hallás 12, 163, 174

halott, elhunyt 18, 34, 166, 173, 175, 177, 178

hasonlatosság

Isten hasonlatossága az emberben, isteni hasonlatosság 26,
32, 33, 38-39, 82, 84, 86, 152

határ

látható és láthatatlan világ között 7, 44, 46

világhatár 24

határátlépés 22, 24, 45

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 104, 110

Heisterbach, Cäsarius von 35

Hérakleitosz 164

Herméneia (Dionüsziosz) 88–90

Hertz, Heinrich 158

Hildebrandt, F. W. 14

hit

istenhit 26

testi feltámadás hite 174

Hrusztcsevek, szergijev-poszadi fametszők 107

Hume, David 57

Husserl, Edmund 104, 110

I

idea 19, 33, 114, 115, 166

idealizmus 182

ókori 57, 144

idő

fordított 8–17

teleologikus 9, 18

kanti időfogalom 17

igazság, az igazság 14, 38, 40, 68–72, 74, 76–77, 82, 100, 126,
134–136, 141, 163, 166, 170

Ige

testté vált 80, 163

igehirdetés 163

ihletettség 22, 69

ikon

bibliai 62

portré- 62

a hagyomány alapján festett 62–63

jelenésen alapuló 62, 63

ősjelenés-ikon 60–61, 70, 80, 140

őskép-ikon 60

ikon mint az eljövendő idők képe 115

ikoncenzúra 52

ikonfestészet, ikonfestés 50, 52, 53, 58, 59, 62, 72, 75, 88, 92,
111, 118

XIV–XV. századi 76

XVI. századi 119

XVIII. századi 91

Sztroganov-stílusú 140, 147

ikonfestészeti tömegtermelés 140

ikonfestészeti eljárások 133–172

ikonfestészeti mintakönyv, ikonfestési mintakönyv 67, 88, 123

ikonfestő

ikonfestő mester 140–141, 143, 145, 151, 163

ikonfestő-sokszorosító 80

ikonkészítő 66, 80, 88

ikonmásoló 80

izográfok 134

- kézművesek 81, 177
 szent ikonfestő, ld. szentek
 zoografosz 134
- ikonfoglatat 151
- ikonosztáz 45, 46–78, 88
- ikontábla 54, 140
 előkészítése 88, 137
- ikonvédők, az ikon védelmezői 56–57
- illúzió 101, 160, 176
- ima 84, 89, 91
- imádkozók 46–47, 56, 58, 139
- individualitás 109, 154, 175
- individualizmus 79
 protestáns 109
- Istenanya-ikonok 60, 71
A gabona oltalmazója 77, 78
Hodégétria-ikon 90
Vlagyimiri Istenanya-ikon 59
- Istenember 43
- Istenség 43, 51, 87, 90, 192
- istentisztelet 15, 40, 42, 95, 140, 165, 177
- Ízisz 76

J

- Jákob lajtorjája 42
- James, William 110
- János, Aranyszájú Szent 134, 170
- jelenés
 angyalok jelenése (angelophania) 46
 az ikon mint fényt árasztó jelenés 58
 égi 29, 49, 50
 fényjelenés 63
 mennyei 79, 162
 szentek jelenése (hagiophania) 46

jelenség 31, 36, 37, 55, 60, 100, 114, 162

illuzionista 37

jó, a jó 36, 38, 70

ld. még: szent

K

kabala 35

kánon 68, 39, 76

egyházi 67, 72, 77

egyetemes emberi művészet kánonjai 68, 70

kanonikus formák 67, 68, 72, 73, 77, 78

Kant, Immanuel 37, 104

kantianizmus 104

katolicizmus 96, 102, 103, 110

reneszánsz 96

ld. még: egyház

kegyelem 39, 60, 82

isteni 55, 127, 131

teremtő 143

megszentelő 143

képmás 19, 52, 92, 174, 175

az ember mint Isten képmása, képe 32, 36, 39, 152

Isten képének megalázása, meggyalázása 87

képrombolás 56

képtisztelők, ld. ikonvédők

képzelet 64, 103, 104, 110

a képzelet szüleménye 70

képzelőerő 110

keresztelés, ld. keresztelkedés

keresztelkedés 134, 135

kifestés, ld. rozspisz

Kirchhoff, Gustav Robert 158

kísértő 36

kitaláció 66, 74

kompozíció 11, 12, 14, 52, 74, 88, 89, 95
 koncepció 185, 188
 művészi 93
 konzervativizmus
 egyházi 67
 kovcsezsec 137
 krédó 7
 kultúra
 reneszánsz 96, 156
 egyházi 128, 133, 156
 kultusz 34, 81, 83, 89, 92, 131, 144, 173
 kvalitás
 művészi 150

L

Lammermoori mennyaszonya (W. Scott regénye) 108
 látás
 szellemi 171, 172
 látomás 28, 30, 31, 78, 162
 apollói 24
 mennyei 45, 163
 szellemi 45
 látszat 36, 44, 120, 136, 172
 látvány 33, 44, 50, 51, 106, 164, 166
 lazúrozás 141
 Leibniz, Gottfried Wilhelm 113
 Leonardo da Vinci 159
 Lermontov, Mihail Jurjevics 60
 lét
 igaz lét 152
 nemlét 144, 152, 153, 164, 166
 léthiány 152
 léthierarchia 157
 levkasz 137, 138, 143, 174, 176

licsnyik 141
Lukács evangélista 80, 90, 91

M

Mach, Ernst 35
Madonna-kép 65
Madonna-szobor 104
mágia 168
mágnes 129
mágneses erő 129, 130
mágnesesség 129, 130
Mamréi istenjelenés (képtípus) ld. Ábrahám vendégszeretete
maphóron (Istenanya vállkendője) 122
másolat 60–62, 68, 74 82, 88, 116
maszk (larva) 33, 34, 37, 163 178
 egyiptomi 174
 halotti 178
 rituális 173
mécses 113
megtévesztés 34, 106
menny 42, 140, 179
 Mennyeknek Országá 47
metafizika
 absztrakt 16
 metafizikai illúzió 160
 metafizikai jelentés 112, 121
 a fény metafizikája 173–179
 az ikon metafizikája 62, 93, 94–110, 139, 163
 a lét metafizikája 162, 164
metropolita 81, 84
metszet 102, 103, 104, 105, 107, 108, 111, 124, 126, 136, 139,
 148
 protestáns 102, 103, 133, 137
metszetszobrászat 101, 105, 107, 154

Mill, John Stuart 57
 míniumfesték, ld. festék
 minta
 eredeti 61
 alpminta 60
 misztériumok 43, 144
 eleusziszi 144
 misztika 63
 német 159
 modell 31, 52, 71
 múmia 174–175
 műalkotás 22, 63, 68, 94, 95, 98, 107–108, 114, 139, 140, 155,
 175
 művészetértelmezés
 az egyház művészetértelmezése 69
 művészi elgondolás, ld. koncepció

N

naszecszi 150
 naturalisztikus képek 100
 naturalizmus 23, 119
 Németország 102
 név
 Isten Neve 53, 86
 nimbusz 113
 norma 72, 74
 noumenon 21, 37, 43

Ny

Nyesztyerov, Mihail Vasziljevics 70
 Nyikon, Szentéletű 73
 nyomat 105–108

O, Ö

objektivitás 30, 31, 58, 141

okker ld. festék

ókor 92, 163–164

olaj

olajfőzés 138, 150

olajkence 143, 150

olajfesték, ld. festék

olajfestmény 97, 102, 104, 111, 146

olajkép 102

oltár 42–45, 46–47, 81, 93

ontológia 19, 31–32, 43, 49, 50, 55–57, 75, 101, 128, 130, 137,
143–145, 152, 155, 158, 164, 166–170, 172, 178–179

egyházi 143–144

platóni, platonikus 143–144

ópisz 148

Optyina-remeteség 77

organizmus 25, 94, 113–115, 118

orgona 95, 97

orgonahang 95, 97

Ószövetség 135

otborka 148

otmetyina 150

Ozirisz isten 35

öltözék, ld. ruházat

önkifejezés 142

ördög 36, 91, 135

óskép 33, 51–52, 55–57, 60, 74, 83, 91, 169

mennyei 33, 75

P

Pál apostol 80, 117, 167–171, 183

Panszelinosz ikonfestő 147

panteizmus 159

- Pantokrátor Krisztus (képtípus) 76
 papír 65, 98, 105–109, 136, 154
 papok 85–88, 90, 141
 pávoloka 174
 perspektíva 157
 lineáris 157
 perspektíva-ábrázolás 101
 Péter apostol 80, 117 167–171, 188
 péteri reformok 120
 Philón, Alexandriai 168
 philóni hagyomány 168
 Platón 33, 112, 116, 164, 182, 185
 platonizmus 38, 144
 plavka 148
 pogányok, pogányság 168, 171
 pokol 166
 portré 32, 175
 eszményi 37
 hellenisztikus 176–177
 művészi 32, 37
 portréfestészet 142
 potencia 144–145
 pozitivisták, pozitívizmus 35, 37, 55, 67, 157
 protestáns gondolkodás 128
 protestánsok, protestantizmus 56, 102–105, 108–110, 126–128,
 133
 pszichológia
 német 35
 pszichologizálás 22, 103
 püspök 81, 83–84, 87, 141
 racionalizmus 56, 76, 148
 teológiai 75
 nyugati 145

R

- racionalitás 103
- Raffaello di Giovanni Santi 63–65
- raszkriska, ld. szín, feltáró szín
- realitás, valóság 19, 23–24, 26, 28, 31, 35–38, 50, 55, 70, 82,
 - 109, 125, 127–128, 131, 134, 145, 153–154, 166, 172
 - külső 34
 - eleven 61
 - szellemi 58, 61, 127, 160, 163
- realizmus 69
- redőzet 98, 118–121, 129, 139, 146, 163
- Rembrandt, Harmensz van Rijn 158, 159
- Renan, Ernest 71
- reneszánsz, ld. katolicizmus
- reprodukálás 60–61, 70, 107, 163
 - mechanikus 61
- restauráció 120
- restaurátor 150
- réteg
 - élénkítő réteg 146, 149
- Rickert, Heinrich 104
- rokokó 120
- rómaiak 34
- roszpisz 146
- rovásos bot 108
- Rozanov, Vaszilij Vasziljevics 117, 185
- Rubens, Peter Paul 159
- Rubljov, Andrej 51, 54, 59, 72–74
- ruházat 98
 - aranyász a ruházaton 113
- Rusz 119–120

S

sablon 34, 107, 109

Scott, Walter 108

séma 11, 32, 153

logikai sémák 17

semmi 20, 154, 166

absztrakt 145

konkrét 145

ld. még: lét

sík 97–98, 100, 102, 105, 110, 130, 138, 157, 176

ábrázolósík 99–100, 104–105, 107, 109, 136

Sínai-hegy 45

sötétség 37, 124, 145, 153–154, 159, 164, 166–169

sponki 137

SZ

szabadság 106, 109, 136

protestáns 105, 109

szabályok, ld. normák

szakralitás 34

szankír, ld. festék

szarkofág 174, 176–177

Százcikkelyes Törvénygyűjtemény 74, 84

szekta 75

szellemek 24–25

szellemi gyönyör 24–30

személyiség 32, 35–38, 115

empirikus személyiség 32

Szent család (képtípus) 64

Szent Szinódus 78

Szent Szövetség 120

szent, a szent 131, 143, 162, 170, 178

ld. még: jó

szentek

aszkréták 26, 38, 58, 82

vértanúk 84

szent ikonfestők 5, 52–55, 61–62, 66–67, 70, 79–93

Szentháromság 43, 51, 73–74

ld. még dogma

Szentháromság-ikon 131–132

Rubljov *Szentháromság*-ikonja 51, 54, 59, 72

Szentlélek 51, 90

szenvedélyek 26–27, 58

szenzualizmus

angol 57

szép

objektív 68

ld. még: szépség

szépség 38, 51, 59, 63–64, 79, 112

égi 33, 75, 77, 92, 178

ld. még: szép

Szerafim, Szárovi, Szentéletű 38

Szergij, Radonyeysi, Szentéletű 73

szerpjanka 138

szervezet, ld. organizmus

szimbolika 116, 118, 151, 174

teurgikus 174

szimbolizmus 23, 176

szimbólum 49–50, 75, 106, 108, 120, 137, 174, 176

Szimeon, Thesszalonikéi, Szent 43

szín 145–148, 150, 153, 162

feltáró szín (raszkriska) 145

színezés 122–123

szobrászat 168–169

görög 176

Sztroganov-stílus 140

szubjektivitás, szubjektív jelleg 31, 49, 56, 58, 61, 74, 77, 141

szubsztancia 33–35

T

- tábla, ld. ikontábla
- tagadás 103, 105, 154, 156, 159, 161
- tájképfestészet 142
- tanúbizonyosság, ld. tanúságtétel
- tanúság, ld. tanúságtétel
- tanúságtétel 38, 80, 139–140
 hamis 72
- tanúságtevők 38, 46–47, 53, 80, 82, 92, 115, 178–179
 Első Tanúságtevő (Krisztus) 46, 82
- Tasso, Torquato 26
- technika 66
 ikonfestési, ikonfestészeti 92, 111, 122, 146, 160, 168, 175
- tekintet 19–20, 44, 58, 64–65, 178
 szellemi 19, 58, 63
 testi 43, 58
- teleologikus jelleg 9, 11, 14, 18, 20, 22, 50
- Templom, templom 15, 42–45, 46–47, 71–72, 89–90, 95, 113
- teológia 43, 56, 75, 163–164
 judaista 168
- teozófia 35
- tér 42, 145, 153, 158
 imaginárius 18–23
 valóságos 18
- Teremtő 7, 89, 152
- természet
 emberi 77, 93
 isten 43
- test 35, 37, 39, 40, 46, 51, 53, 84, 94, 114–115, 117–118,
 141–142, 159, 173–174, 178
 arányai 88, 98
 feláldozása 40–41
 feltámadása 114–115, 174
- theotokion 90

Tolsztoj, Lev Nyikolajevics 29
 tolsztojianizmus 38
 tökéletessé válás képessége 32
 tömjénfüst 43
 trónus 128, 134
 Isten trónusa 45–46, 53
 Meváltó trónusa (az ikonokon) 131
 tropárium 90
 tudat 9, 13, 18, 21, 24, 29, 31, 44, 50–51, 57, 62, 79, 170, 172
 éber 8, 13
 ébredléti 17–18, 22, 29
 éjszakai 13, 20
 nappali 31

U, Ü

Új Jeruzsálem 143
 újkor 120, 142
 Újszövetség 88, 135
 Usakov, Szimon 81
 utánczás 149, 168
 szolgai 61
 űr, üresség 28, 35

V

vallás 179
 antik vallás 34
 valóság, ld. realitás
 Vasznyecov, Viktor 70, 127
 vértanúk, ld. szentek
 viaszfesték, ld. festék
Vie de Jesus (Renan regénye) 72–73
 világ
 eljövendő 41
 érzékfölötti 50

érzéki 21, 26, 27, 52
 fordított 19
 földi 21–22, 44, 101, 166
 láthatatlan 7, 17, 21, 24, 28, 29, 33, 43–46, 48, 127–128
 látható 7, 17, 20, 21, 24, 28, 44–46, 125, 27–128
 objektív 27
 a világ önistenítése 159
 láthatatlan-látható világ határvonala 7, 20
 világosság 52, 61, 153, 167
 vizualitás 164
 vokker, ld. festék
 vokkerezés 149, 171
 Volockij, Ioszif 51
 vonal 48, 53, 61, 102, 106, 116, 118, 125–126, 128–129, 139,
 146, 162
 metszetsvonal 102, 104, 106, 124–125
 Vörös-tenger, ld. zsidók átkelése a Vörös-tengeren
 Vrubel, Mihail 70

Z

Zeusz 76
 zoografosz, ld. ikonfestő

ZS

zsidók 171
 ld. még: zsidók átkelése a Vörös-tengeren
 zsidók átkelése a Vörös-tengeren 73, 134–135
 zsinat, zsinatok 70, 75
 Hetedik Egyetemes Zsinat 52, 56, 66
 orosz zsinatok 74